

В цьому контексті актуальність трансферу технологій як інструмента управління інноваційною діяльністю регіонів, обумовлена можливістю створення мереж трансферу технологій, що дозволяють забезпечити розвиток традиційних сфер економіки без радикальної зміни профілю регіону. Однак широке впровадження цього інструмента буде ефективно тільки при наявності певного рівня інституційного забезпечення та мотивації інноваційної активності підприємств, здатних вчасно використати нові технології, що дозволяє зберегти конкурентні переваги, які виникають при їх використанні [4].

Таким чином, майбутній розвиток регіонів повинен відбуватися через максимально можливу кластеризацію їх господарського механізму на основі попередньо розроблених спеціальних програм соціально-економічного розвитку на засадах smart specialization. Вирішенню цього завдання мають сприяти подальші теоретичні і практичні дослідження в напрямку ефективно діючих кластерних і мережових інструментів, їх поступового і цілеспрямованого впровадження в усі галузі економіки через механізми трансферу технологій.

Перелік посилань:

1. Ельников, В.В. *Трансфер технологий и региональные задачи экономики [Текст]* / В.В. Ельников // *Восточный Базар*. – М., 2004. – № 69. – С. 8-11.
2. Третяк, В.В. *Типологія адміністративно-територіальних утворень України залежно від рівня інноваційного розвитку [Текст]* / В.В. Третяк, Н.В. Воробйова // *Часопис економічних реформ*, 2011. – № 2. – С. 119-125.
3. Трусов, А. *Региональная система коммерциализации и трансфера технологий [Текст]* / А. Трусов // *Информационные ресурсы России*. – 2005. – № 4. – С. 23-28.
4. Черкасова, Т.И. *Трансфер технологий как инструмент управления инновационной деятельностью предприятия [Текст]* / Т.И. Черкасова, С.М. Жеглова // *Вісник Хмельницького національного університету, Економічні науки*. – 2011. – № 2. – Т. 2 – С. 194-197.
5. Чистякова, Н.О. *Региональная инновационная система: модель, структура, специфика [Текст]* / Н.О. Чистякова // *Инновации*. – 2007. – № 4 (102). – С. 55-58.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ВЕКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

О.В. Кузьменко, здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Л.М. Баценко, канд. екон. наук, доцент
Сумський національний аграрний університет*

Соціально-економічний розвиток регіонів потребує інноваційно-інвестиційних вкладень, оскільки недостатня кількість джерел фінансування уповільнює впровадження стратегічних програм. Сучасні трансформаційні економічні умови потребують предметного обґрунтування інвестиційних ресурсів для впровадження інноваційних регіональних проєктів. На сьогодні проблема актуалізується через обмеженість інвестиційних ресурсів і нестабільну законодавчу базу, яка б стала вагомим регулятором накопичення, розподілу та використання регіонами інноваційних джерел. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є розроблення дієвої комплексної програми формування інновацій регіонального спрямування, яка б включала пріоритетні напрями вкладень. Кожен регіон має специфічний аспект функціонування, що посилює необхідність обґрунтування напрямів вкладення інноваційних ресурсів.

Інноваційно-інвестиційний аспект достатньо широко висвітлено в працях науковців, проте обмежено розкриваються питання його участі у регіональному розвитку. Ключовою метою пропонованої наукової роботи є окреслення основних моментів інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів з урахуванням соціально-економічного блоку та визначення можливих напрямів його покращання з огляду на сьогоденні реалії.

У сучасному світі головним завданням будь-якої держави є формування самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально орієнтованої економіки, здатної невинно розвиватися та визначати пріоритетні напрями розвитку регіону.

На думку багатьох науковців, наріжним каменем економічної стратегії всіх розвинутих держав та їх регіонів є інноваційна політика, яка визначає форми і методи державного стимулювання науково-технічної діяльності з метою широкого втілення наукових досліджень і розробок у кінцевий виробничий результат – нові конкурентоспроможні види продукції, технологічні процеси, організаційні рішення. Безумовно, кожен регіон, прагнучи бути конкурентоспроможним у своїй країні, повинен підтримувати на належному рівні науково-технічний і освітній потенціали.

Ідеться про соціально-економічний розвиток регіонів з позиції забезпеченості інноваційним потенціалом. Згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», інноваційний потенціал – це «сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, вироб-

ничо-соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки» [1].

Як показує досвід, інноваційний потенціал містить невикористані, приховані можливості накопичених ресурсів, котрі можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів. Практика свідчить про наявність неоднозначності в розумінні сутності інноваційного потенціалу. Як вважає О. Гайдамака, ця обставина значною мірою ускладнює вироблення практичних рекомендацій з формування й ефективного використання інноваційного потенціалу регіону й таким чином негативно позначається на кінцевих результатах інноваційної діяльності [4].

Розглядаючи теоретичні аспекти інноваційно-інвестиційних засад розвитку регіонів, доцільно розкрити такі ключові сегменти:

- науково-технічний сектор (конструктивні дослідження, що ведуть до появи нововведень);
- освітній сектор (аналітичні дослідження, що обґрунтовують продуктивне використання нововведень);
- інвестиційний сектор (обґрунтування, впровадження нововведень, перетворення їх безпосередньо в інновацію).

Зазначені сегменти у сукупності дадуть можливість предметніше визначити інноваційно-інвестиційний напрям вкладення коштів у розвиток регіонального сектору конкретного спрямування [5].

На нашу думку, в регіональному аспекті величина інноваційного потенціалу складається з трьох зазначених сегментів: наука – освіта – інвестиції. Проте кожна складова повинна досліджуватися з огляду на галузеве спрямування регіону та реальну потребу. Безумовно, зазначені сегменти мають бути поділені на тактичні елементи як стратегічні напрями розвитку регіону.

Практика доводить, що соціально-економічний розвиток регіону, який певною мірою підкріплений інноваційно-інвестиційним ресурсом, визначає та конкретизує інноваційний потенціал. У широкому спектрі інноваційний потенціал регіону складається з кадрового, науково-дослідницького, фінансового, матеріально-технічного, ринкового, політико-правового, інформаційного та інвестиційного потенціалу. Всі складові тісно взаємопов'язані та безпосередньо впливають на соціально-економічний розвиток регіону.

На сучасному етапі інноваційна система України проходить шлях свого становлення та розвитку. Якщо проаналізувати перелік позитивних тенденцій, то вони з'явилися завдяки саморегулятивним ринковим механізмам. Інноваційні процеси в Україні іноді гальмуються внаслідок дії суб'єктивних й об'єктивних факторів.

Саме недостатня співпраця державних органів з наукою, бізнес-освітою та ринковими структурами не дає змоги повною мірою розв'язувати наявні проблеми, стверджують П. Бубенко та В. Гусєв [2].

Стає зрозумілим, що регіональний розвиток у соціально-економічному аспекті повинен постійно підтримуватися дієвими інноваційними програмами, які мають реальну інвестиційну платформу. Як зауважує О. М. Лизунова [3], активізація інноваційної діяльності повинна забезпечуватися такими діями:

- залученням до активної інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності;
- створенням інфраструктури, яка забезпечуватиме надходження фінансових ресурсів до прогресивних виробництв і галузей та призупинить діяльність неконкурентоспроможних компаній;
- спрямуванням ресурсів на виконання пріоритетних загальнодержавних програм, створенням високотехнологічних і конкурентоспроможних виробництв;
- впровадженням інтенсивної політики популяризації ринкового мислення у суспільній свідомості;
- використанням макроекономічної політики країни через систему оподаткування, розвиток банківської системи, рівень економічної свободи як важіль державного регулювання інноваційної діяльності підприємств.

Наведені ініціативи достатньо предметно адаптуються в регіональному аспекті. Кожен регіон в Україні повинен мати підтримку держави у вигляді інвестиційних коштів, якщо програма соціально-економічного розвитку має інноваційне спрямування.

На основі викладеного можна дійти висновку, що інноваційно-інвестиційні ресурси, з одного боку, забезпечують соціально-економічний розвиток регіонів, з другого – свідчать про стабілізацію та дієвість намічених стратегічних програм. Враховуючи специфічність кожного регіону України, необхідно на макроекономічному рівні предметніше обґрунтовувати їхні потреби та у зв'язку з цим розглядати можливість визначення державного інвестиційного ресурсу для впровадження регіональних інновацій. Регіональна інновація має сенс лише за наявності дієвого блоку сегментів розвитку територіальної складової. Якщо таких сегментів недостатньо, то практичний соціально-економічний розвиток регіонів не матиме якісної основи та не відповідатиме вимогам сучасного розвитку України.

Перелік посилань:

1. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : закон України від 16.01.2013 № 433-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Бубенко П. Почему тормозятся инновационные процессы в Украине / П. Бубенко, В. Гусев // Экономика Украины. – 2014. – № 6. – С. 30-38.
3. Лизунова О. М. Сучасні аспекти інноваційного розвитку регіонів / О. М. Лизунова // I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми та перспективи інноваційного соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації: регіональний вектор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fei.idgu.edu.ua/conference/dokl/d411.html>.
4. Гайдамака О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / О. Гайдамака ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 184 с.
5. Харів П. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: монографія / П. Харів ; Терноп. акад. народного госп-ва. – Т. : Екон. думка, 2003. – 323 с.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

О.М. Луцків, канд. екон. наук, с.н.с.

*ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів*

Незважаючи на те, що українськими науковцями розробляють нові технології виробництва, однак багато із цих розробок так і не досягають споживача, для якого вони призначені, що є свідченням незатребуваності виготовлених інновацій. Тобто виготовляються інноваційні розробки які не користуються попитом, оскільки вони розробляються не під конкретні потреби споживачів інноваційної продукції. Така ситуація у більшості випадків змушує вітчизняні підприємці до пошуку ефективних технологій виробництва поза межами країни. Однією з проблем незадоволеного попиту та недостатньої пропозиції є недосконала система обміну технологіями між учасниками інноваційного процесу. Слід відзначити також і той факт, що у високорозвинутих країнах світу хоч і існує сформований ринок технологій, однак попит і пропозиція на ньому співпадають не так регулярно й організовано, як на ринках сировинних матеріалів, з огляду на значний ризик інноваційних технологій та потребу постійного їх оновлення [1].

У високорозвинутих країнах світу основою інтенсифікації інноваційних процесів є трансфер технологій. Під трансфером технологій розглядають сукупність економічних відносин у сфері використання нових знань про виробництво продукції, застосування процесу чи надання послуги між її власником (розробником) і споживачем – резидентами в одній країні, а для випадку міжнародного трансферу технологій – резидентів з нерезидентами країни. Сучасний характер міжнародної співпраці відзначається значним розповсюдженням обміну високотехнологічними товарами. Серед основних видів трансферу технологій можна виділити такі, як передача патентів на винаходи, передача «ноу-хау», інжиніринг, інформаційний обмін через персональні контакти (на семінарах, симпозіумах, різноманітних виставках), наукові дослідження та розробки під час програм обміну вченими та спеціалістами, а також організування спільного виробництва.

Міжнародне співробітництво у сфері трансферу технологій передбачає: укладення двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів України щодо науково-технічного, технологічного, інвестиційного співробітництва і кооперації; залучення інвестицій у науково-технічну сферу України; сприяння запровадженню в Україні міжнародних стандартів, зокрема стандартів системи управління якістю; передачу технологій у рамках науково-технічної і виробничої кооперації та інвестиційного співробітництва; забезпечення участі вітчизняних підприємств, наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів у міжнародних виставках та ярмарках високотехнологічної. Світова практика, свідчить, що процес трансферу технологій найоптимальніше можна організувати шляхом створення науково-виробничих і дослідницьких об'єднань та центрів, які надають широкий спектр послуг у сфері трансферу технологій. Зокрема, можливі такі послуги даних посередників, як створення технологій під замовлення, налагодження контактів між суб'єктами трансферу, збирання інформації та створення баз даних про попит і пропозицію на передачу технологій, охорона інтелектуальних прав і комерціалізація результатів наукових досліджень та розробок [1].

Основними каналами трансферу інновацій і технологій є: міжнародна торгівля інноваційною продукцією, ліцензійна торгівля, міжнародна міграція капіталу і робочої сили, різні інші форми міжнародної науково-технічної співпраці. Міжнародна співпраця в науково-технічній сфері сприяє:

- підвищенню ефективності національного виробництва, процесів відтворення;
- підвищенню наукоємкості національного виробництва, завдяки як внутрішній технологічній спеціалізації, так і залученню іноземних технологій у вигляді товарів, ноу-хау тощо;